

ቀዳማይ ሚኒስትር መለስ ዜናዊ ንህዝቢ ኤርትራ ዘበርከቶ

ህያብ፡፡

ነሐሴ 2006

ብርሃነ መስቀል

ካልኣይ ክፋል፡-

ኩቡራት አንብብቲ ኣብ ቀዳማይ ክፋል ፅሑፊይ መእተዊ ናይ ክልቲኡ ክፋላትን ተጋ/መለስ ዜናዊ እንትርፎ ንህዝቢ ኤርትራ ንኢሳያስ ዘቐረቦ ገፀ በረኽት ወይ ህያብ ኣይነበረን ብዝብል ኣርእስቲ ገለፀ ነይረ። ኣስዲበ ኣብ ካልኣይ ክፋል ድማ እግረ መገደይ ኣቶ ዓሊ ዓብዱ ንመንግስቲ ኣውስትራልያ ናይ ዝሓተቶ ፖለቲካዊ ዕቑባ ተባሂሉ ኣብ ዝተዘርገሐ ሰነድ ዝምልከት መፅናዕታተይ ይኸቐል።

ኣብ ልዕሊ ሚኒስትር ዓሊ ዓብዱ ዘነፃፀረ ፅሑፍ ልበወላዳዊ ድርሰት፡-

ኣብ ኣቶ ዓሊ ዓብዱ ኣነፃፂሩ ኣብ ዝተፈነወ ፅሑፍ ሕቶታት ኣልዲለ ካብ ኤርትራውያን ኣዕርኽተይ ከረጋግፆ ከምዘለኒ መዲበ ከምዝነበርኩ ኣብ መእተዊእዚ ፅሑይ ጠቁመ ነይረ። እምበኣር ከስ ንውልቃዊ ዋኒነይ ክብል ንዱባይ፣ ቻይና፣ ጁባ፣ ኣንጎላ፣ ካንፓላ ይመላለስ ስለ ዝነበርኩ ኣብዚ መገሻታተይ ድማ ቅድሚ እዚ ፅሑፍ ብስራሕ ዝፈልጦምን ቅድም ኣብ ሜዳ ዝፈልጦምን ናይ ስራሕ ኣዕሩኽይ ኤርትራውያን ነይሮምኒ። ኣብ ዝሓለፉ

ሰለስተ አዋርሕ ድማ ናብዘን ሃገራት ንውልቃዊ ስርሓይ ኣብ ዝገሸኩሉ ምስ ዝጠቐስኩዎም ኣዕሩኽይ ተራኽብና ኣዕሊልና።

ብወገነይ ከፅርዮም ከምዘለኒ ዝሃለኸኩሎም ሕቶታት ስለ ዝነበሩኒ ብዛዕባ እዚ ናይ ዓሊ ዓብዱ ፅሑፍ ብዕሊ ኣልዒልና ወግዕና ቀጺልና። እቶም ኤርትራውያን ኣዕርኽተይ ሐዚ ንራኽበሉ ምኽንያት ንግዲ እዩ። ምስ ገሊኦም ግን ኣነ ተጋዳላይ ህ.ወ.ሓ.ት ኮይነ፤ ንሳቶም ተጋደልቲ ህዝባዊ ግንባር ኮይኖም ኣብ ሜዳ ኣብ ዝተፈላለዩ ኣጋጣሚታት ኣብ ኣንጻር ወራራት ደርግ ኣብ ግንባር ሓልሓልን ኣብ ኢትዮጵያ ድማ ኣብ ከባቢ ደሴን ኣዲስ ኣበባን ንራኽብን ንፋለጥን ዝነበርና ኢና። ኹሉ ሻዕን እንትንራኽብ ድማ ንሕሊፋት ኩነታትና ንዝክር፤ ኣንታ ወያነ፤ ኣንታ ሻዕብያ፤ እንዳተብሃሃልና ንቀላለድ ኢና። ከም ተጋደልቲ መጠን ድማ ብዛዕባ ሃገራትናን መንግስታትናን ከምድላይና ኢና ነዕልል። ወያነ ሓያላት ኢኹም። እቲ ራእሳን ወዲ ዜናዊ ነዚ ኩነታትና ኣቐዲሙ ኣሚትዎ ነይሩ እዩ። ነዚ ንሃገርና ድከታ ዘርእያ ዘሎ ሕድሪ ሰማእታትና ዝጠለመ ጠላም ወዲ ሰብኣይ ኣቐዲሙ ፈሊጥዎ ሓደገኛ ከምዝኾነ ነጊሩ ነይሩ እዩ። ግን መስሚዕና ተለኪቱ። ቀኒኦምልና ኢዮም ኢልና ሓሚናኩም። ንትምክሕትን ትዕቢትን መሪሕነትና ተቐቢልና ንዲቕናኩም ነይርና ኢና። ዓው ኢልካ ዘይንገር ሞት ሕፁይ ኮይኑና ሓኒኽና እምበር ድሕሪ ነፃነት ኣብ 1993/94 ዓ/ም/ፈ ኣብ ልዕሊ ናይ መነባብሮ ሕቶ ዝሓተቱ ተጋደልትን ስንኩላን ማይ ሓባርን ጨካን ስጉምቲ ምስ ወሰደ ተረዲኡና እዩ። ነዚ ኣብ ልዕሊ ውግኣት ኩናት ማይ-ሓባር ንዝተወሰደ ጨካን ስጉምቲ ኢሳያስ “ዝቆሰለ ሰግኡ ዝምንጭት ዝብኢ” ብትብል ሓያል ቃል ወዲ ዜናዊ ኣይንርስዓን ኢና ብምባል ናይ ልቦም እዮም ዘዕልሉኒ።

እዞም ብኣስማቶም ክፀርሑም ዘይደሊ ኣዕርኽተይ ብጀካ ሓደ ክልተ እቶም ዝበዝሑ ብፍላይ እቶም ከማይ ተጋደልቲ ነበር ንዓዲ ስለ ዝመላለሱ ኣብቲ ዓዲ ንዘሎ ኩሉ ህልው ኩነታት ብዓኖም ዝዕዘቡ እዮም። እቲ ንዓይ ዝገርመኒ ግን ስቪላቶምን ተጋደልቶምን እቶም ኣብ ዝተፈላለዩ ሃገራትን ግዜን ተራኽብና ዘውጋዕኹዎም ኤርትራውያን ብዛዕባ ናይ ዓሊ ዓብዱ ንዝቐርበሎም ሕቶታት ዝመለሱለይ መልሲ ተመሳሳሊ እዩ ነይሩ። መልስታቶም ካበይ ከምዝረኽብዎ ክገልፁለይ ኣይደልዩን ኣነ እውን ካበይ ረኽቦምዎ ክደፍኡም ኣደፍርን። ብዛዕባ ዓሊ ዓብዱ ኣመልኪቱ ዝወፀ ዕሑፍ ኣብ ዝምልከት ዕላልና ዝምልስዎ መልሲ ንዓይ እኹል ኮይኑ እዩ ዝስመዓኒ ምኽንያቱ ኣነ ነጋዳይ ደኣ እምበር ጋዜጠኛ ወይ ፀሓፋይ ስለዘይኮንኩ ብዙሕ ዘየዕሞቐኹዎ ክህልወኒ ከምዝኽእል ይግምት።

ነቲ ዕሑፍ ዘንበቡን ዘየንበቡ ግን ድማ እቶም ዘየንበብዎ እውን ንመንፈስ እቲ ዕሑፍ ካብ ካልኣት ዘንበቡን ዝተረድኡን ኣዕርኽቶም ወይ ቀረብቶም ሰሚዖምዎ ከምዝፀንሑ እየ ተረዲኡ። ዳርጋ ናይ ኩሎም ኣገላልፃ ድማ “ክላ በጃኻ ህግደፍ ዝሰንዖ መናውራ እዩ” ዝብል መደምደምታ እዩ ፀኒሕዎም። እንታይ ማለት እዩ መናውራን ሰንገን? ላዕለዎት ካድረታት ህግደፍ ኮነ ኢሎም ኣምሲሎም ዝሰንዖ (ዝደረስዎ) ዕሑፍ እንተዘይኮይኑ ዓሊ ዓብዱ ዝፀሓፎ ክኾን ከምዘይክእል። ምኽንያቱ ዓሊ ዓብዱ ወይ ካልእ ፀገም ሃሊይዎ ወይ ዝዕበዮ ጊዜ ሃልይዎ ባዕሉ ይፈልጥ፣ ከም በዓል ሸንገብ፣ መስፍን ሓጎስን ካልኣትን ደኣ ኣስቂጡ እምበር ንሱ እንተዝሃረብ ነይሩ ልዕሊ ማንም ሰብ ጉዳይ ከቃልዕን ከውዕእን ይኽእል ከምዝነበረ ኩሉ ሰብ ዝግምቶ ከምዝኾነ። ካብ ሜዳ (በረኻ) ጀሚሩ ልዕሊ ዓሊ ዓብዱ ንኢሳይስ ንድኡን ጎድጓዱን ብቐረባ ዝፈልጥ ሰብ ከምዘየለ እዮም ዝገልፁ።

በዓል ኢሳያስ እውን ነዚኣ ፈሪሐምዋ ከምዝነበሩን ንከይዛረብ ብኣቡኡ ብገሊ ብሓው መሸንቆቆታት ኣፃወድናሉ ኢና ኢሎም ከምዝጀሃሩ፣ ካብኡ ሓሊፎም “ኢድ ህዝባዊ ግንባር ነዋሕ እያ” ዝብል ጃህሮኦም ብተግባር ከምዘይሰርሕን ዋላ ሓንቲ ከምዘይገብርዎ ዓሊ ባዕሊ ከምዝፈልጦ ይግምቱ። ዓሊ እንተዝዛረብን ንኹሉ ነገር እንተዝገላልዎን ድማ ኣብ ህዝቢ ኤርትራ ልዑል ተቐባልነት ክረክብ ከምዝነበረን ብዘይምዝራቡ ካብ ቀዳማዩ ዳሕራዩ በኣሰ እንዳተብሃለ ይሕመ ከምዘሎን ዘርዚሮም ድሕሪ ምግላፅ እዚ ፅሑፍን ኣበሃህላን እዚ ግን ፍፁም ናይ ዓሊ ዓብዱ ከምዘይኮነ ደጎምም ኣስማሮምለይ።

ስለ ምንታይ ደኣ እሞ ኣብዚ እዋንን ክፅሕፍዎን ክዝርግሑዎን ተገዲዶም ንዝብል ቀጺለ ዘበገሰኩዎ ሕቶ ዝመለሱለይ ድማ እቲ ብጣዕሚ ዝደነቐኒ መልሲ እዩ። ኢሳያስን ደቂ መዛምርቱን ነዚ ፍልስፍና እዚ ንክፍልስፉ ክፅሕፉን ድቃስ ዝሰኣንሉ ምኽንያታት ኣለዎም ንሱ ከዓ ሓደ ዓሊ ዓብዱ በዚ ኣፍኣፍ ልገም የትሕዝ እዩ ብምባል ኣብ ልዕሊ ቤተሰቡ ዝወሰድዎ ናይ ቀይዲ ስጉምቲ ፈንጢሑ ድላዮም ይግበሩ ካብ ህዝቦም ኣይቀይሑን ኢሉ ወሲኑ ኣንፃሮም ከቃልፅ እንተተበጊሱ፣ ካብ ዝኾነት ሃገር መንበሪ ሕጋዊ ፍቓድ እንተረኺቡ ሓደገኛነቱ ክንድኡ ከቢድ ምኻኑ ስለ ዝኣመኑ፣ ምናልባሽ እንተቃለዐና ንናይ ምቅላፅ ትሕዝቶታቱ ንምቁንፃብን ንምፍኻስን ክንቅድሞ ኣለና ካብ ዝብል ክኾን ከምዝኽእል።

እቲ ካልኣይ ምኽንያት እዚ ፅሑፍ እዚ ኣብ ፅባሕ እቲ ኣብ መበል 23 ዓመት ፅንብል ነፃነት ፕረዚዳንት ኢሳያስ ኣብ ቅድሚ ህዝቢ ኤርትራ ኣብ ኣደባባይ ተጠሊዑ ንምንዳፍ ሓዱሽ ሕገ መንግስቲ ኣመልኪቱ ብወግዒ ድሕሪ ምግላፅ፣ ካብ ግምቶም ወፃኢ ሓያል ተቓውሞታት ከምዘጋጠሞም ተግዚቦም። ኣብ ውሽጥን ኣብ ደገን ብዝርከቡ ደገፍቲ እቲ ስርዓት ከይተረፉ ብጣዕሚ

ሓያል ስምዒትን ምጉርምራምን አስዲቡሎም። እዚ ኣብ ደገ ገኒኑ ዝረኣ ዝነበረ ተቓውሞ ኣንፃር ጉጅለ ኢሳያስ ናብ ውሽጢ ሃገር ሊሒሙ ከም ናይ ህዝብታት ስሜን ኣፍሪቃ ናብ ዓመፃት ገፁ ከይጎሃህር ስግኣቶም ሰማይ ዓሪጉ። ምስዚ ዝተኣሳሰር ድማ እቲ ናይ 21 ጥሪ 2013 ዓመፅ ወታሃደራትን ልዕሊኡ ዋላ ናብ ኣደባባይ ኣይውፃእ ኣብ ህዝቢ ዝነበረ ቅሩብነትን ብዝግባእ ገምጊሞም። እቲ ኣብ ዝበፅሖ የብሉን እንዳበሉ ዝንፅቕዎ ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝነበር ህዝቢ መሳበቢ እንተረኽቡ ኣብ ኣፍ ቀልቀል ከምዘሎ ተረዲኦምዎ እዮም።

ስለዚ እቲ ካብ ዝኸድዎም ክልተ ዓመት ዝገበረ ዓሊ ዓብዱ ብወገን ደገፍቶምን ደለይቲ ፍትሕን እንታይኮን ይብል ዝብል ልዑል ትፅቢት ከምዝግበረሉ ስለዝፈልጡ። ነዛ ትፅቢት እዚኣ መዝሚዞም ዋላ ንግዚኡ ይኹን ኣቓልቦ ዜጋታት ንምጥምዛዝ ኮነ ኢሎም ነዚ ውዲት ኣንቂሎምዎ ክኾኑ ከምዝኸእሉ። ኢሳያስን ውሑዳት መሳርሕቱን ድማ ብኸምዚ ዝኣመሰለ ናይ ዕውልናን ምጭብርባርን ውዲት ሰብ ተሞኩሮ ምኻኖም ገምጋሞም ይገልፁ።

ኣስዲቦም ንተንኮላት ህግደፍ ዝፍድሕ ሰብ ከስተብህለሉ ከምዝግባእ ዝገልፅዎ ብደገፍቶም ተደናገፅቶምን ዝኾና ከምበዓል መስከረምን ኣለናልክን ዝበሃላ መራኽቦ ብዙሓን ሚዲያታት እንተዘርጊሖምዎን ከይጥርጠሩ ነቲ ውዲቶም ብዝያዳ ተኣማኒ ንምግባርን ናይ ደለይቲ ፍትሒ ብዝኾና መርበብ ሓበሬታ ኣደናጊሮም ምዝርግሖም ኣብ ግምት ክኣቱ ዝግባእ ምኻኑ።

እዚ ፅሑፍ እዚ ናይ ፈጠራ ምኻኑ ተወሳኺ መረዳእታ ኢሎም ዝገልፅዎ ድማ ጀነራል ፍሊጶስ፣ ጀነራል ስብሐት፣ ካልኦት ጀነራላት ተኸላይ ሃብተስሉስን ተኸለ ልብሱ ወዲ ልብሱን ናብ ሚኒስተር ዜና ነበር ኣቶ ዓሊ ዓብዱ እናኸዱን እናረኸቡን ኣንፃር እቲ ሰብኣይ (ፕረዚዳንት ኢሳያስ)

የሕሸኹሹሹ ከምዝነበሩ ብዓሊ ዓብዱ ንከስምዕም ይፅዕሩ ከምዝነበሩ ክሳብ ናይ ስርዓት ሪፎርም እማመ አዳሊዮም ከምዝነበሩ ...ወዘተ ዝገልፅ ሓበሬታ ሒዞ ወጊኡ ኣሎ። ኢሳያስ ግን ብድሕሪኡ ነዞም ሰባት ኣብ ክንዲ ዝኣስሮም ሽመትን ስልጣንን ይዕድሎምን ይውስኹምን ከምዘሎ እዩ እቲ ክውንነት። እዚ ዘይእመን ምስ ባህርያትን ክውንነትን ኢሳያስ ዘይዛመድ ንሰንሳቱ ዝጋራጭ ውሕልነት ኣዳለውቲ እዚ ሰንዓ ዝጎደሎ ሓበሬታ ምኻኑ ይገልፁ። ምናልባት ንዘስተውዓለሉ ንህግደፍ ካብ ዝፍድሖም ርኡይ መግለጺ ሓደ እዚ ከምዝኾን ይኣምኑ።

ናይ መወዳእታ መደምደምታ ሪእይቶ እዞም ኣዕርኽተይ ብካድረታት ህግደፍ ዝተፀሓፈን ናይ ዓሊ ዓብዱ ቃልን ሓሳብን ብዛዕባ ዘይምኻኑን ናይ ኩሎም እምነት ኮይኑ። ፀሓፊኡ ህግደፍ እዩ እንተይልና ንምፅሓፍ ብዘገደደ ምኽንያት መሰረት ተግዊትሉ ዶ ኣይተግወተሉን ኣብ ዝብል ገሊኦም ከም ዕላምኡ ተግዊቶምሉ እንትብሉ፣ ገሊኦም ድማ ብዙሕ ሰብ ኣቐዲሙ ስለዝፈደሖም ኣይተግወትሉን በሃልቲ እዮም።

ብወገነይ ንገምጋማት ኣዕርኽተይ ብመንፅር ኣብቲ መጀመሪያ ነቲ ፅሑፍ ደጋጊመ ምስ ኣንቡብኩ ብዘልዓልኩዎም ሕቶታት መሰረት ክመዝኖ እንተለኹ እቲ ዝመለሱለይ ሪእይቶ ሓቂ ዘይኮነሉ ምኽንያት ከምዘይህሉ ወሲደ። ሚእቲ ካብ ምእቲ ንምርግጋፁ ግን ቀፃሊ ዓዕርታትን ትዕግስትን ከምዝሓትትን ብዓብይኡ ባዕሉ ኣቶ ዓሊ ዓብዱ ብዛዕባ እዚ ሓደ መዓልቲ ሓደ ነገር ክብል እንተሎ ክረጋገፅ ከምዝኽእል ብምሕሳብ ብዘይመደምደምታ ምሕላፉ መሪፀ። ኣንቡብቲ ዘዝመስሎ ግምታት ክወስድ ካብዚ ንላዕሊ ዘረጋገዖ ሓቕታት እንተሊኡን ወይ ነዚ ዝቐይር ሪእይቶ እንተሊኡዎም ክፅሕፍ እንዳተማሕፀንኩ ፅሑፊይ ይዛዝም።